

Krzysztof Parzych

Akademia Pomorska
Słupsk

**ANALIZA UWARUNKOWAŃ FUNKCJONOWANIA
I ROZWOJU AGROTURYSTYKI
NA OBSZARZE KOCIEWIA**

**THE ANALYSIS OF THE RURAL TOURISM DEVELOPMENT
IN THE KOCIEWIE AREA**

Zarys treści: Przedmiotem opracowania była analiza uwarunkowań funkcjonowania i rozwoju agroturystyki na obszarze Kociewia. Oceniono determinanty przyrodnicze oraz pozapryrodnicze decydujące o atrakcyjności turystycznej tego obszaru oraz jego zagospodarowanie w bazę materialną turystyki ze szczególnym uwzględnieniem oferty gospodarstw i kwater agroturystycznych. Ponadto na podstawie przeprowadzonych badań terenowych dokonano analizy oferty gospodarstw agroturystycznych funkcjonujących na obszarze Kociewia pod kątem ich wykorzystania w ruchu turystycznym.

Słowa kluczowe: agroturystyka, gospodarstwo agroturystyczne, determinanty

Key words: rural tourism, agritourist farm, determinants

Wstęp

Wypoczynek w gospodarstwach agroturystycznych stanowi jedną z głównych alternatyw dla masowej turystyki wypoczynkowej i krajoznawczej. Korzyści wynikające z funkcjonowania takich gospodarstw dotyczą zarówno samych turystów, jak i kwaterodawców, dla których dodatkowy dochód z usług świadczonych na rzecz wczasowiczów jest często poważnym uzupełnieniem prowadzonej działalności rolniczej.

Agroturystyka to forma ruchu turystycznego realizowana na obszarach wiejskich w funkcjonującym gospodarstwie rolnym (Drzewiecki 2010, Kowalczyk 2001, Parzych 2010, Rydz 2007, Wojciechowska 2006, 2007, 2009). Stanowi ona istotny czynnik rozwoju społeczno-ekonomicznego dla tych obszarów, gdzie rolnictwo ma charakter niskotowarowy, niskodochodowy (Kosmaczewska 2007, Rydz 2003). Jednym z takich obszarów jest Kociewie – drugi po Kaszubach region etnograficzny Pomorza. Znajduje się on na lewym brzegu Wisły w dorzeczu jej trzech dopły-

wów: Wdy, Mątaawy i Wierzycy. Pod względem administracyjnym Kociewie jest położone na obszarze województwa pomorskiego w powiatach starogardzkim i tczewskim oraz częściowo w powiatach gdańskim (Trąbki Wielkie), kościerskim (Stara Kiszewa i Liniewo) i chojnickim (Czersk), a w województwie kujawsko-pomorskim w powiatach świeckim i tucholskim.

Kociewie jest silnie urozmaicone pod względem fizycznogeograficznym, co wynika z jego położenia na obszarze kilku odrębnych krain fizycznogeograficznych: Pojezierza Starogardzkiego, południowo-wschodniej części Pojezierza Kaszubskiego, wschodniej części Równiny Tucholskiej, północnego fragmentu Równiny Świeckiej oraz lewobrzeżnej części Doliny Dolnej Wisły (Kondracki 1994, Magdziarz 2002, Milewski 1984). Obszar ten ma wiele korzystnych uwarunkowań dla rozwoju turystyki, w tym również agroturystyki. Głównymi czynnikami wpływającymi na potencjał agroturystyczny Kociewia są:

- rolnictwo tradycyjne, niskotowarowe, rodzinne,
- mało urodzajne gleby III, IV, V i VI klasy,
- gospodarstwa małe o powierzchni od 1 do 5 ha, niskodochodowe,
- największy udział ludności rolniczej w liczbie mieszkańców,
- wysokie wskaźniki bezrobocia wśród ludności większości gmin,
- bogactwo przyrodnicze,
- znaczny udział w powierzchni Kociewia Borów Tucholskich,
- wysokie parametry jakości środowiska przyrodniczego,
- niski stopień uprzemysłowienia,
- znaczna odległość od głównych obszarów przemysłowych,
- położenie na zapleczu dużych aglomeracji miejskich: Trójmiasta oraz Bydgoszczy i Torunia.

Czynniki te stwarzają silne podstawy rozwoju gospodarstw agroturystycznych na analizowanym obszarze.

Z początkami rozwoju turystyki w gminach kociewskich mamy do czynienia w początkach lat 50. ubiegłego wieku. Początkowo obiekty zagospodarowania turystycznego były budowane z myślą o typowej funkcji wypoczynkowej. Największa ich liczba powstała wówczas wokół jezior Borzechowskiego, Niedackiego oraz Kłębie, w gminach Osiek i Śliwice (Ellwart 2005).

Powstanie pierwszych gospodarstw i kwater agroturystycznych na Kociewiu datuje się na początek lat 90. wieku XX. Pierwszym obiektem noclegowym na badanym obszarze było gospodarstwo EDEN w powiecie świeckim. Rozwój gospodarstw agroturystycznych postępował dynamicznie w pierwszej dekadzie XXI wieku. Aktualnie liczba gospodarstw agroturystycznych na badanym obszarze przekracza 200, najwięcej w gminach Osiek, Kłębie i Skórcz.

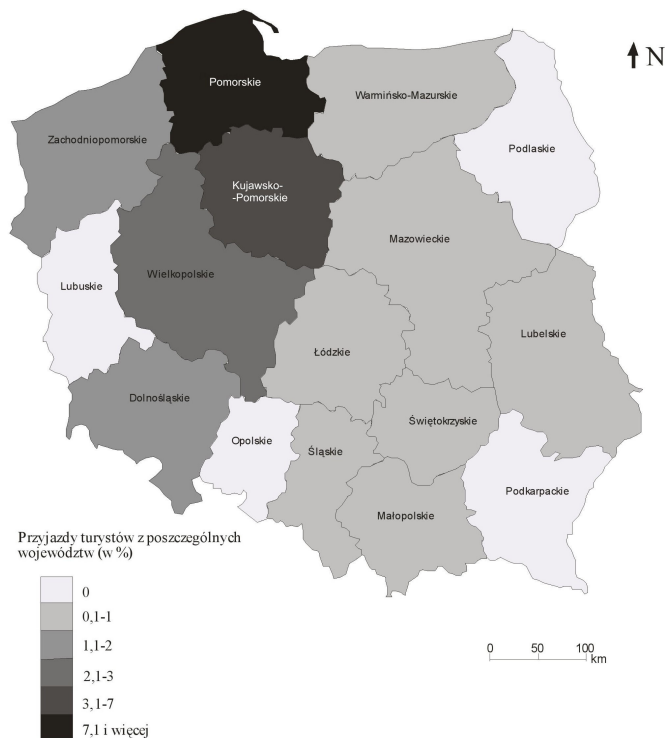
Materiał i metoda badawcza

Celem niniejszego opracowania była charakterystyka zróżnicowania uwarunkowań ruchu turystycznego na podstawie przeprowadzonych badań terenowych. Badania te zostały zrealizowane w 110 gospodarstwach agroturystycznych Kociewia.

Przeprowadzono je z wykorzystaniem ankiety na populacji 250 turystów wypoczywających w tych gospodarstwach. Ankieta miała charakter anonimowy. Jej wyniki pozwoliły na uzyskanie wiedzy dotyczącej podstawowych cech ruchu turystycznego w gospodarstwach i kwaterach agroturystycznych Kociewia.

Analiza wyników

Wśród 250 osób, które wzięły udział w przeprowadzonych badaniach ankietowych, 98,8% stanowili Polacy, a zaledwie 1,2% obywatele innych krajów. W badanej populacji turystów najczęściej osób pochodziło z województwa pomorskiego (75,6%), następnie z województw: kujawsko-pomorskiego (7%), wielkopolskiego (5,6%), zachodniopomorskiego (1,6%) i dolnośląskiego (1,2%). Nie odnotowano turystów z województwa opolskiego. Analiza zasięgu pochodzenia turystów wypoczywających na obszarze Kociewia wskazuje na wybitnie lokalne znaczenie tamtejszych gospodarstw i kwater agroturystycznych.

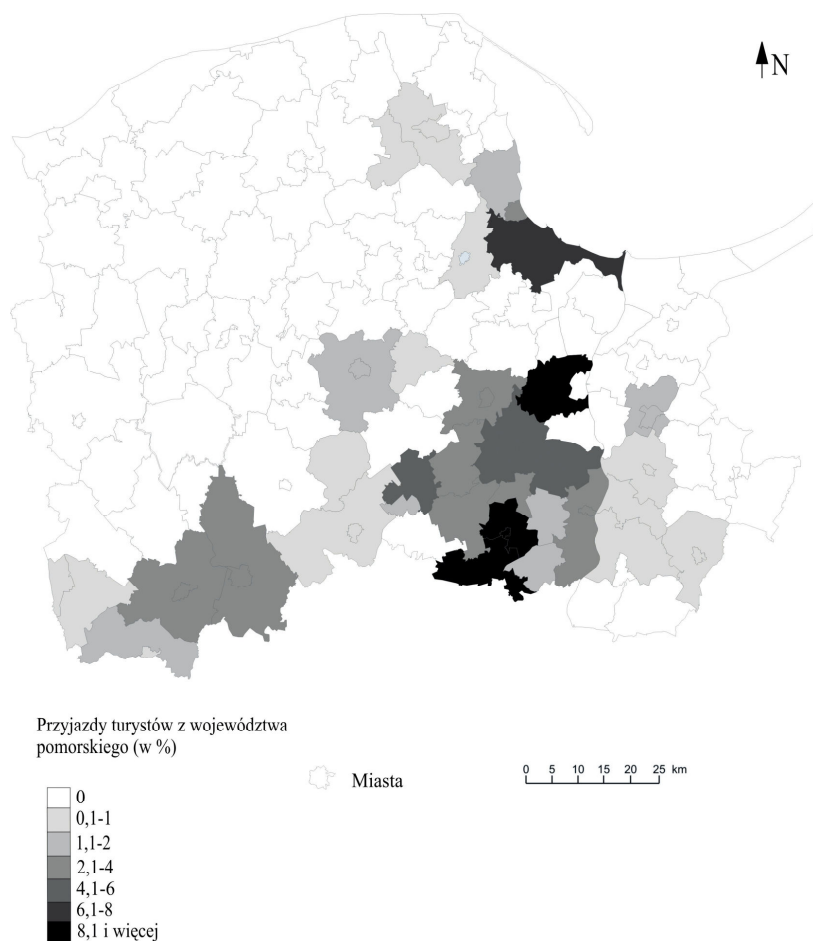

Ryc. 1. Pochodzenie turystów wypoczywających w gospodarstwach agroturystycznych na obszarze Kociewia na podstawie wyników badań ankietowych

Fig. 1. The origin of the tourists visiting the agritourist farms in the area of Kociewie based on the questionnaire surveys

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań terenowych przeprowadzonych na terenie Kociewia w latach 2008-2010

Szczegółowa analiza pochodzenia turystów wycieczających w gospodarstwach agroturystycznych na badanym obszarze wskazuje, że z województwa pomorskiego najczęściej turystów przybyło ze Skórcza (11,2%), Osieka (8,4%), Tczewa (8,4%), Gdańska (6%) oraz Starogardu Gdańskiego (5,2%) (ryc. 2). Ponadto badane kwatery i gospodarstwa agroturystyczne odwiedzane były również przez turystów zagranicznych. Ich udział w skali badanych turystów ogółem był znikomy. W tej grupie odnotowano kilku turystów z Niemiec i Irlandii. Były to osoby, które spędzały swoje urlopy na obszarze Kociewia od ponad 5 lat, wybierając przeważnie zawsze tę samą kwatere.

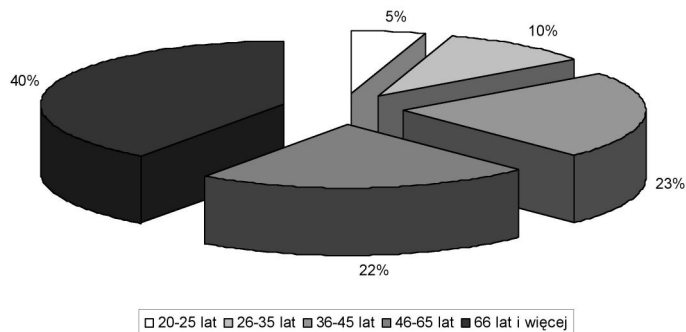
Ryc. 2. Zasięg pochodzenia turystów z województwa pomorskiego w badanych gospodarstwach agroturystycznych na obszarze Kociewia w latach 2008-2010

Fig. 2. The origins of the tourists coming from the Pomerania region in researched agritourist farms in the area of Kociewie in 2008-2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań terenowych przeprowadzonych na terenie Kociewia w latach 2008-2010

Wśród ankietowanych najczęściej osób przyjeżdżało z ośrodków miejskich, by odpocząć od hałasu i uciążliwości życia w mieście. Wypoczynek w gospodarstwie agroturystycznym stanowi doskonałą alternatywę dla masowej turystyki wypoczynkowej i jest preferowany z reguły przez osoby starsze oraz przez rodziny z dziećmi.

Analiza struktury demograficznej turystów wypoczywających w badanych gospodarstwach wskazuje na przewagę osób w wieku 36-45 lat (38,4%). Znaczną grupę stanowili ponadto turyści w przedziale wiekowym 46-65 (25,6%) i 26-35 (21,6%). Pozostałe grupy wiekowe były mniej liczne: 9,6% osób w wieku 20-25 lat, a zaledwie 4,8% w wieku 66 lat i powyżej (ryc. 3).

Ryc. 3. Struktura wiekowa turystów odwiedzających badane gospodarstwa i kwatery agroturystyczne na obszarze Kociewia w latach 2008-2010

Fig. 3. The age structure of the tourists visiting the agritourist farms in the area of Kociewie in 2008-2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań terenowych przeprowadzonych na terenie Kociewia w latach 2008-2010

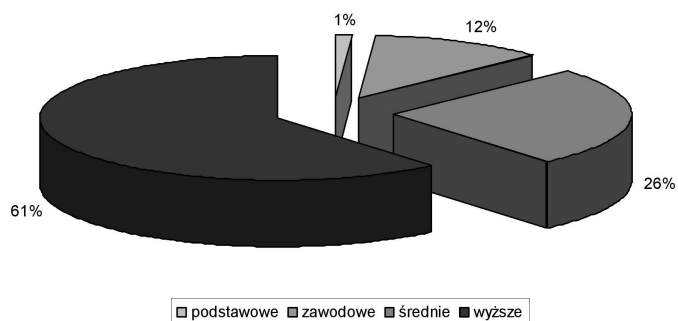
Dane te wskazują na przewagę pobytów o charakterze rodzinnym, w których najczęstszymi odwiedzającymi byli rodzice z małymi dziećmi.

Śród ankietowanych turystów w badanej populacji 52% stanowiły kobiety, a 48% mężczyźni.

Istotnym elementem charakterystyki struktury społeczno-demograficznej turystów jest wykształcenie. Wśród odwiedzających kwatery i gospodarstwa agroturystyczne na badanym terenie najlicniejszą grupę stanowią osoby z wykształceniem średnim – aż 60,8% ankietowanych. Osób z wykształceniem wyższym było 25,6%, a z wykształceniem zasadniczym zawodowym 12%. Zaledwie 1,6% stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym (ryc. 4).

W strukturze zawodowej odwiedzających (ryc. 5) przeważali pracownicy przedsiębiorstw państwowych (26,4%) i pracownicy fizyczni (16,8%). Około 15,6% stanowią osoby pracujące w firmach prywatnych, a z kolei 9,6% właściciele własnych firm. Emerytów i rencistów było 7,6%. Analiza struktury zawodowej badanej populacji wskazuje na szeroki profil społeczny turystów korzystających z oferty gospodarstw agroturystycznych na badanym obszarze.

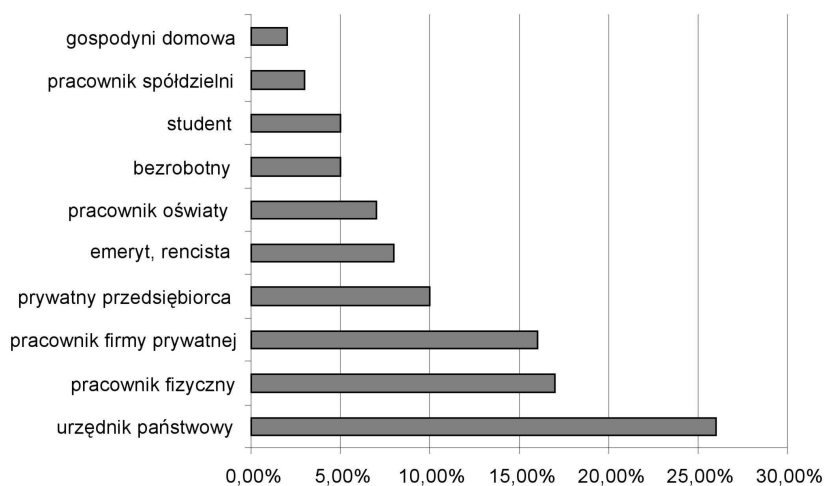
Aby scharakteryzować ruch turystyczny w gospodarstwach agroturystycznych Kociewia, dokonano analizy wybranych cech aktywności turystycznej odwiedzają-

Ryc. 4. Struktura wykształcenia turystów odwiedzających gospodarstwa i kwatery agroturystyczne na obszarze Kociewia w latach 2008-2010

Fig. 4. The education structure of the tourists visiting the agritourist farms in the area of Kociewie in 2008-2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań terenowych przeprowadzonych na terenie Kociewia w latach 2008-2010

Ryc. 5. Struktura zawodowa turystów odwiedzających kwatery i gospodarstwa agroturystyczne na obszarze Kociewia w latach 2008-2010

Fig. 5. The job structure of the tourists visiting the agritourist farms of the Kociewie area in 2008-2010

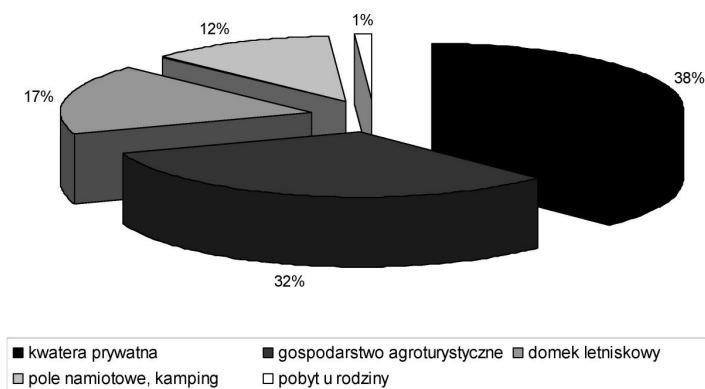
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań terenowych przeprowadzonych na terenie Kociewia w latach 2008-2010

cych. Są nimi: cel podróży, główny środek transportu, miejsce zakwaterowania, czas trwania podróży, miejsce docelowe podróży, wielkość i skład grupy podróżującej razem, typy zachowań turystów w czasie wyjazdu.

Turyści odwiedzający Kociewie najczęściej przyjeżdżali własnym środkiem lokomocji – ponad 82,3% ankietowanych. Sytuacja taka jest wynikiem ograniczonej dostępności komunikacyjnej tego obszaru. Około 11,2% turystów korzystało z PKS-u.

Analiza współuczestników wyjazdów turystycznych respondentów wskazuje, że 72% ankietowanych przyjechało z rodziną, a 27% w gronie znajomych. Osoby podróżujące z rodziną najczęściej wybierały kwatery zlokalizowane w pobliżu jezior oraz gospodarstwa agroturystyczne oferujące naukę jazdy konnej. Natomiast osoby przyjeżdżające w gronie znajomych również wybierały kwatery blisko jeziora, mając głównie pole namiotowe oraz domki letniskowe. Spośród ankietowanych około 3% zaznaczyło odpowiedź „z innymi osobami”, co prawie we wszystkich przypadkach oznaczało towarzystwo bliskiej osoby.

Jeśli chodzi o formy zakwaterowania, z których skorzystali turyści odwiedzający gospodarstwa i kwatery agroturystyczne na obszarze Kociewia, to z analizy omawianych badań wynika, że najczęściej wybierano noclegi w prywatnych kwaterach agroturystycznych (37%). Około 32% ankietowanych korzystało z noclegów u właścicieli gospodarstw agroturystycznych, 13% wybierało pole campingowe lub namiotowe, a 10% pobyt u rodziny. Najmniej, bo tylko 7% turystów przybyło na wczasy do własnego obiektu letniskowego (ryc. 6).

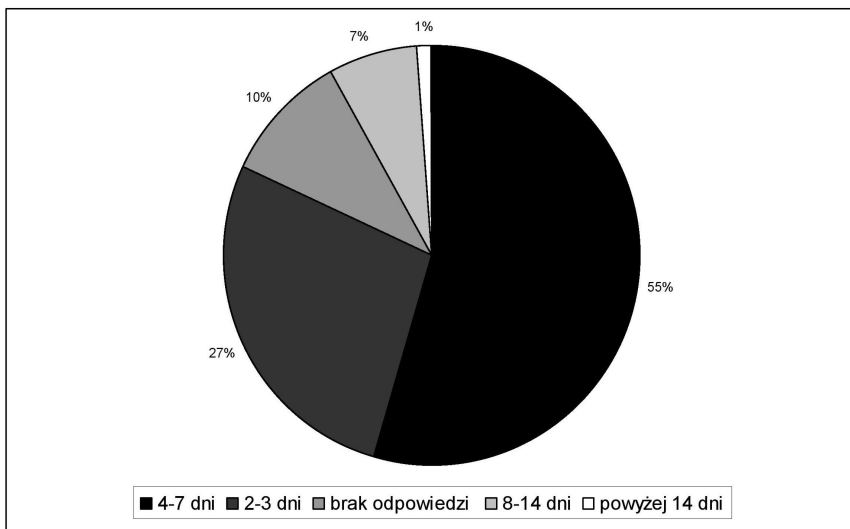
Ryc. 6. Formy zakwaterowania wybierane przez turystów w trakcie pobytu na Kociewiu w latach 2008-2010

Fig. 6. The accommodation forms chosen by tourists visiting the agritourist farms of Kociewie in 2008-2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań terenowych przeprowadzonych na terenie Kociewia w latach 2008-2010

Znaczna część populacji turystów korzystała z wyżywienia oferowanego przez gospodarzy (36%). Spośród 110 kwater i gospodarstw agroturystycznych, w których zostały przeprowadzone badania, w 78 dostępne było całodzienne wyżywienie. Około 28% turystów korzystało z oferty barów i jadłodajni, 27% z samodzielnie przygotowanych posiłków. 9% ankietowanych udaje się do restauracji.

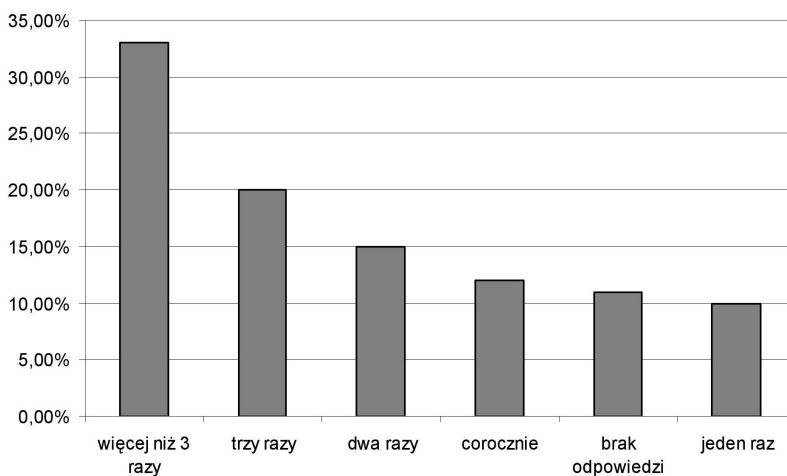
Istotnym elementem charakteryzującym aktywność turystyczną odwiedzających jest długość pobytu (ryc. 7). Ponad połowa odwiedzających (55%) przyjechała na 4 do 7 dni 27% turystów korzystało z wyjazdów weekendowych od 1 do 3 dni. Były to głównie osoby prowadzące własne firmy, mieszkające w dużych miastach, tj. Gdańsku, Gdyni, Grudziądzu. Około 7% ankietowanych przybyło na Kociewie na

Ryc. 7. Długość pobytu turystów w gospodarstwach i kwaterach agroturystycznych na obszarze Kociewia w latach 2008-2010

Fig. 7. The length of tourist's stays in the agritourist farms in the area of Kociewie in 2008-2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań terenowych przeprowadzonych na terenie Kociewia w latach 2008-2010

Ryc. 8. Częstotliwość dotychczasowych pobytów w gospodarstwach i kwaterach agroturystycznych badanej populacji turystów w latach 2008-2010

Fig. 8. The frequency of the earlier stays in the agritourist farms in the researched tourists' group in 2008-2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań terenowych przeprowadzonych na terenie Kociewia w latach 2008-2010

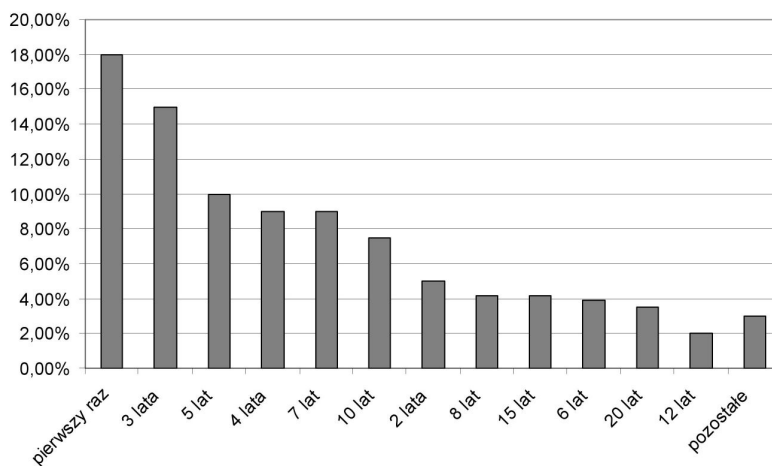
dłuższy okres, tj. od 8 do 14 dni. Były to przeważnie kilkusobowe grupy wypoczywające na polach namiotowych lub osoby posiadające własne obiekty letniskowe. Około 10% badanej populacji przebywało pierwszy raz na Kociewiu i nie korzystało dotychczas z usług agroturystycznych.

Spośród 250 ankietowanych 85% spędzało już w przeszłości urlop w kwaterach i gospodarstwach agroturystycznych na obszarze Polski, z tego 32% więcej niż trzy razy. Blisko 20% korzystało z usług agroturystycznych dwa razy, a 10% robiło to pierwszy raz. Około 12% ankietowanych zadeklarowało, że spędza urlop w gospodarstwie lub kwaterze agroturystycznej corocznie (ryc. 8).

Analiza częstotliwości wyjazdów do gospodarstw agroturystycznych wskazuje, że 40% ankietowanych przyjeżdża tam 1 lub 2 razy w roku. Nieco mniej, bo około 38% – raz na rok. Tylko 9% ankietowanych odwiedza kwatery i gospodarstwa agroturystyczne dwa razy do roku bądź częściej. Są to osoby najczęściej korzystające z pobytów weekendowych, które chociaż w krótkim okresie pragną odpocząć od miejskiego hałasu i zrelaksować się wśród ciszy i spokoju. Około 13% respondentów nie udzieliło odpowiedzi na wskazane pytanie (ryc. 8).

Około 18% ankietowanych przybyło do kwatery i gospodarstw agroturystycznych pierwszy raz, 15% korzysta z tego typu usług turystycznych od 3 lat, 10% od 5 lat, 9% od 4 i 7 lat, a 8% od 10, około 5% od 2 lat, a 4% kolejno 6, 8 oraz 15 lat (ryc. 9).

Warto odnotować, że wśród 45 osób przyjeżdżających pierwszy raz na wypoczynek do kwatery i gospodarstw agroturystycznych 24 były w przedziale wiekowym 20-25 lat. Pozostała część ankietowanych miała od 36 do 45 lat. Przeważały kobiety, głównie z wykształceniem średnim. Najlicniejszą grupę w wieku 20-25 lat stanowili studenci przybywający na wypoczynek tygodniowy wraz ze znajomymi, korzysta-

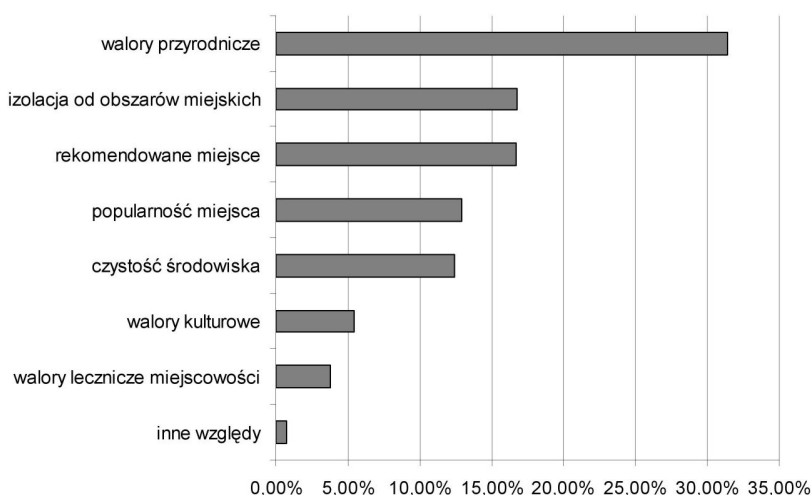

Ryc. 9. Liczba dotychczasowych wyjazdów do gospodarstw agroturystycznych na obszarze Kociewia w badanej grupie turystów w latach 2008-2010

Fig. 9. The number of the earlier visits in the agritourist farms of the Kociewie area in the researched group of tourists in 2008-2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań terenowych przeprowadzonych na terenie Kociewia w latach 2008-2010

jąc głównie z pól namiotowych czy campingowych. Turyści będący pierwszy raz w badanych gospodarstwach i kwaterach agroturystycznych pochodzili m.in. ze Skórcza, Osieka, Pępłina, Ryjewa, Czerska, Chełmna, Tucholi czy Ciechocinka. Przyjeżdżali z reguły własnym środkiem transportu. Spośród turystów korzystających z kwatery lub gospodarstwa agroturystycznego co najmniej od 3 lat przeważały osoby w wieku od 36 do 65 lat. Większość ankietowanych miała wykształcenie średnie i wyższe. Są to osoby o zróżnicowanym zatrudnieniu, głównie w przedsiębiorstwach państwowych, spędzające najczęściej urlopy do tygodnia, wraz z rodziną, korzystające z zakwaterowania w kwaterach prywatnych oraz z wyżywienia u właścicieli. Przybywały one na wczasy własnym transportem, zazwyczaj z większych miast, m.in. z: Poznania, Tczewa, Grudziądza, Starogardu Gdańskiego, Świecia, Kwidzyna, Gdańska, Sopotu czy Bydgoszczy.

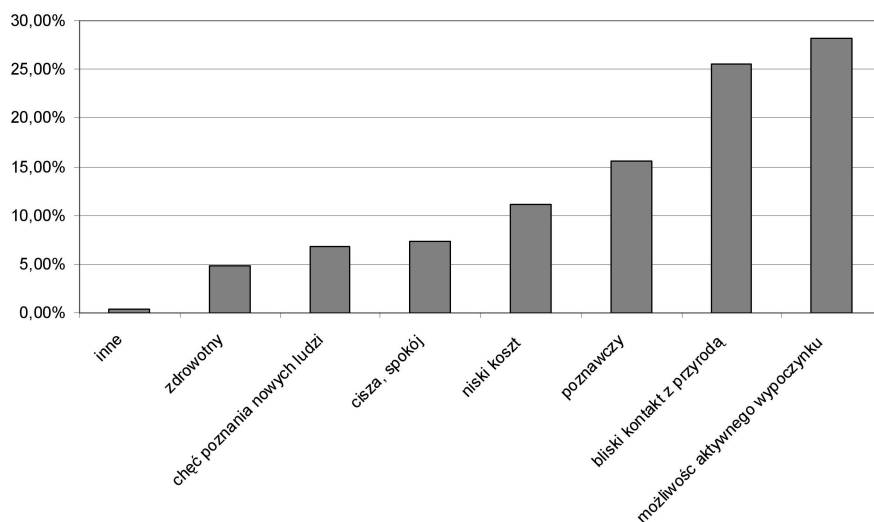
Ryc. 10. Dominujące motywacje uczestnictwa w wyjazdach do gospodarstw agroturystycznych na obszarze Kociewia w latach 2008-2010

Fig. 10. The most indicated motivations of the tourist participation in departures to agritourist farms in the Kociewie area in 2008-2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań terenowych przeprowadzonych na terenie Kociewia w latach 2008-2010

Istotnym czynnikiem w analizie aktywności turystycznej osób odwiedzających gospodarstwa agroturystyczne są motywacje udziału w tej formie turystyki. Jako główny motyw przyjazdu 31% ankietowanych wskazało na walory przyrodnicze miejscowości, a 6% na walory kulturowe. Około 13% turystów jednocześnie uznało, że kierowało się czystością środowiska oraz izolacją gospodarstwa od dużych ośrodków miejskich. Blisko 17% ankietowanych zdecydowało się na pobyt w kwaterach i gospodarstwach agroturystycznych za pośrednictwem znajomych i rodziny, którzy polecieli dane miejsce. Do tej grupy turystów należą również osoby, które od wielu lat korzystają z usług agroturystycznych na Kociewiu. Pozostali respondenci kierowali się popularnością miejsca – 13% oraz walorami leczniczymi – 4%.

Decydujący czynnik wpływający na ponowne przybycie turystów na wypoczynek stanowią walory przyrodnicze okolicy. Prawie wszystkie kwatery i gospodarstwa agroturystyczne na obszarze Kociewia są położone w pobliżu jezior, rzek i sporych kompleksów leśnych Borów Tucholskich. Kociewie ma również duże walory kulturowe oraz etnograficzne. Składają się na nie dialekt kociewski, bogactwo tradycji, obrzędów, legend, rzemiosła, lokalne potrawy, a także regionalny strój. Świadectwem dawnej tradycji, kultury i sztuki ludowej Kociewia są kultywowane do dziś zwyczaje i obrzędy, zachowane elementy twórczości ludowej, mające swój wyraz w malarstwie, rzeźbie, hafciarstwie, tkactwie, kowalstwie, wycinkarstwie i architekturze.

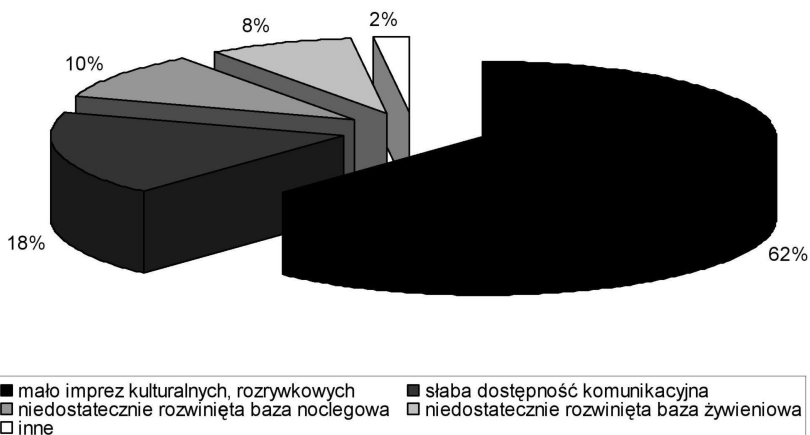
Ryc. 11. Zalety pobytu w gospodarstwach i kwaterach agroturystycznych na obszarze Kociewia w latach 2008-2010 w ocenie badanej grupy turystów

Fig. 11. The advantages of the tourist stays in the agritourist farms of Kociewie in 2008-2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań terenowych przeprowadzonych na terenie Kociewia w latach 2008-2010

Turystów wypoczywających w gospodarstwach i kwaterach agroturystycznych badanego obszaru zapytano o główne zalety wypoczynku w tego typu obiektach. Najczęściej wskazywano: bliski kontakt z przyrodą – około 26% oraz poszukiwanie ciszy i spokoju i przede wszystkim świeżego powietrza – 7,5%. Często wskazywano również chęć aktywnego spędzania wolnego czasu (jazda konna, zbieranie jagód czy grzybów, kąpiel w rzece itp.) – 28,2% oraz chęć poznania nowych ludzi, obyczajów (tzw. przyjazne kontakty społeczne, obcowanie w kręgu innej kultury) – 7%. Ponadto ważną zaletą wyróżnianą przez turystów był niski koszt pobytu w gospodarstwie agroturystycznym – 11%.

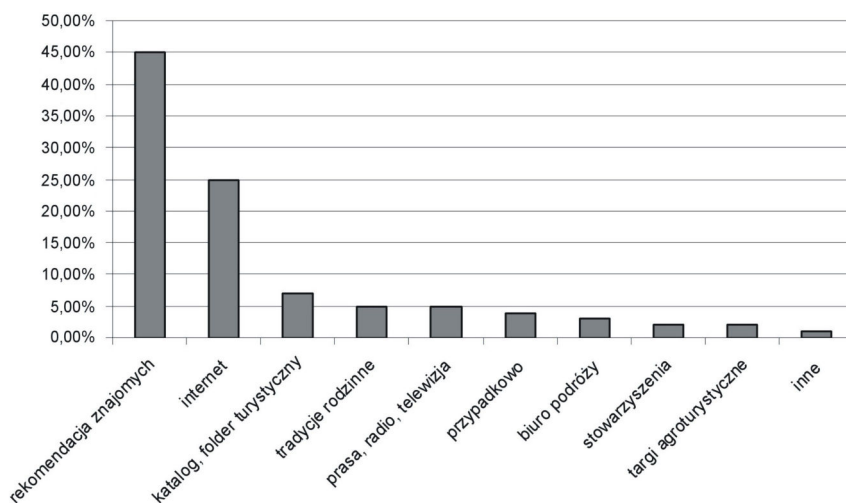
Dla większości ankietowanych największą zaletą pobytu w kwaterach i gospodarstwach agroturystycznych jest aktywne spędzenie urlopu na łonie natury, z dala od wielkiego hałasu i zanieczyszczonego powietrza w miastach. Takiej odpowiedzi

Ryc. 12. Bariery i inhibitory atrakcyjności turystycznej gospodarstw i kwater agroturystycznych na obszarze Kociewia w ocenie badanej grupy turystów

Fig. 12. The barriers and limits of the tourist attractiveness of the rural tourism in the Kociewie area in the tourist's opinion

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań terenowych przeprowadzonych na terenie Kociewia w latach 2008-2010

Ryc. 13. Najczęstsze źródła informacji o ofercie gospodarstw agroturystycznych na obszarze Kociewia wskazane przez turystów w latach 2008-2010

Fig. 13. The most often used sources of the information about the Kociewie rural tourism offer in the tourist's opinion

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań terenowych przeprowadzonych na terenie Kociewia w latach 2008-2010

udzielały osoby pochodzące z miast, przybywające głównie do kwater agroturystycznych. Nie mniej istotnym czynnikiem była również możliwość degustacji zdrowej wiejskiej żywności, przygotowywanej w sposób naturalny, bez zastosowania konserwantów.

Jako bariery i inhibitory atrakcyjności turystycznej gospodarstw agroturystycznych na badanym terenie wskazywano najczęściej mało urozmaiconą ofertę usług dodatkowych – 62% respondentów. Dla około 18% ankietowanych główną barierą agroturystyki na analizowanym obszarze jest niedostateczna dostępność komunikacyjna. Blisko 10% wskazało słabo rozbudowaną bazę noclegową, a 8% – bazę żywieniową (ryc. 12).

Analiza źródeł wiedzy o ofercie gospodarstw i kwater agroturystycznych w badanej populacji turystów prowadzi do wniosku, że najczęściej, bo 45% ankietowanych przyjechało na wypoczynek, kierując się rekomendacją znajomych (ryc. 13). Dla 25% źródłem wiedzy o ofercie agroturystycznej obszaru były witryny internetowe poszczególnych kwater, a dla 7% foldery i katalogi turystyczne. Ponadto 5% ankietowanych znało odwiedzane gospodarstwa z wcześniejszych wizyt rodzinnych lub ze środków masowego przekazu – radia, prasy, telewizji. Zaledwie 4% badanych turystów uzyskało informacje o ofercie gospodarstw agroturystycznych na badanym obszarze z biura podróży.

Podsumowanie

Analiza cech ruchu turystycznego w gospodarstwach i kwaterach agroturystycznych Kociewia prowadzi do wniosku, że obszar ten odgrywa rolę regionalną w zakresie recepcji ruchu turystycznego. Zasięg oddziaływania tej formy turystyki na badanym terenie wskazuje na dominację odwiedzających z województw pomorskiego i kujawsko-pomorskiego. Przyjeżdżający na wypoczynek kierują się najczęściej walorami przyrodniczymi, lokalizacją gospodarstwa, jakością środowiska naturalnego i walorami kulturowymi okolicy. Znaczna część turystów to osoby mające za sobą wcześniejsze doświadczenia agroturystyczne, preferujące tę formę wypoczynku.

Literatura

- Drzewiecki M., 2010, *Agroturystyka współczesna w Polsce*, Gdańsk
Ellwart J., 2005, *Kociewie i Bory Tucholskie. Przewodnik turystyczny*, Gdynia
Kondracki J., 1994, *Geografia fizyczna Polski*, Warszawa
Kosmaczewska J., 2007, *Wpływ agroturystyki na rozwój ekonomiczno-społeczny gminy, Poznań*
Kowalczyk A., 2001, *Geografia turystyki*, Warszawa
Magdziarz T., 2002, *Przyroda Kociewia Starogardzkiego*, Starogard Gdański
Milewski J., 1984, *Pojezdźcie Kociewskie i okolice. Przewodnik turystyczny*, Gdańsk
Parzych K., 2010, *Funkcjonowanie agroturystyki w powiecie łęborskim*, Słupskie Prace Geograficzne, 7, Słupsk

- Rydz E., 2003, *Agroturystyka jako jeden z czynników aktywizacji gospodarki wiejskiej (na przykładzie woj. wielkopolskiego)*. W: *Czas wolny. Rekreacja. Turystyka. Hotelarstwo. Żywność*, red. W. Siwiński, R.D. Tauber, E. Mucha-Szajek, Poznań, s. 403-416
- Rydz E., 2007, *Przemiany struktur społeczno-geograficznych w okresie transformacji systemowej na Pomorzu Środkowym*, Słupsk
- Wojciechowska J., 2006, *Geneza oraz ewolucja turystyki na obszarach wiejskich w Polsce*, *Folia Turistica*, 17, s. 99-119
- Wojciechowska J., 2007, *Typy gospodarstw agroturystycznych w Polsce i sylwetka ich właścicieli*, *Turyzm*, 17, 1-2, s. 159-171
- Wojciechowska J., 2009, *Procesy i uwarunkowania rozwoju agroturystyki w Polsce*, Łódź

Summary

The aim of this article was an analysis of the determinants of the functioning and development of the rural tourism in the area of Kociewie. For this purpose the characteristic of the natural and anthropogenic determinants of the tourist area attractiveness and the tourist development was made especially including the agritourist farms offer. Besides it, basing on the results of the questionnaire surveys an analysis of the Kociewie agritourist farms offer in terms of its using in the tourism was made.

The analysis of the tourism in the agritourist farms in the area of Kociewie indicates that this region plays an important role in the reception of the rural tourism. The origin of the tourists coming to the agritourist farms of Kociewie indicates the dominance of the people coming from the Kujawsko-Pomorskie and Pomorskie provinces. The tourists coming to the agritourist farms in the area of Kociewie the most often follow the natural values, the agritourist farms location, the quality of the natural environment and the cultural values of the area. The significant part of tourists stayed earlier in the agritourist farms in the others parts of Poland.